

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslattevő (személy, intézmény, szervezet, vállalkozás) neve:

Prof. Dr. Barna Gábor

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó adatai:

Név: Prof. Dr. Barna Gábor

Levelezési cím: 1114 Budapest, Bartók Béla út 37. I/7.

Telefonszám: 20/920 6122

E-mail cím: gaborbarnadr@gmail.com

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. a nemzeti érték megnevezése

Veress János tanító pedagógiai, népművelői és helytörténeti kutató munkássága

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:

agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet

ipari és műszaki megoldások **kulturális örökség** sport

természeti környezet turizmus és vendéglátás

3. A nemzeti érték föllelhetőségének helye:

Kunszentmárton

4. Értéktár megnevezése

települési **tájegységi** **megyei** külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

1854. február 24-én született Nagykászonban, római katolikus családban. Szülei az akkori csík vármegyei Kászonfeltizben laktak. Édesapja Veress Ferenc földműves, édesanyja Máté Katalin háztartásbeli volt. Népiskolai tanulmányait helyben végezte, majd középiskolai éveit Gyulafehérváron töltötte. A tanítóképző iskolát már Déván fejezte be.

Tanítói tevékenységét 1876-ban egy Hunyad vármegyei, vegyes román-magyar lakta kisközségben, Nagypestyényben kezdte. Háromévi tevékenység után elnyerte a Kunszentmártonra meghirdetett tanítói állást. 1883-ban részt vett a II. Országos Tanítói Gyűlésen. Nagy szerepe volt abban, hogy 1888-ban létrejött a helyi szakmunkásképzés centruma, az iparos-tanonc iskola, melynek oktatómunkájába 1890-ben kapcsolódott be, és ő lett negyedszázadon át az intézmény igazgatója.

Nagy energiával fogott hozzá a polgári iskola megalapításához. 1909. december 12-én kezdeményezésére alakult meg a Társulati Polgári Fiú és Leányiskolái Egyesület, melynek titkárává választották. 1926-ban nyugalmazott igazgatóként 300 pengővel, legnagyobb támogatóként segítette az alapítványt. Az oktató-nevelő munka mellett volt energiája a járási tanítókör vezetésére (12 év), valamint a Szolnok Vármegyei Tanító Testület elnöki, illetve alelnöki tisztségének ellátására (16 év).

A Tiszazug első hetilapjának, a *Kunszentmárton és Vidéke című* újságnak ő volt az alapítója és első szerkesztője, majd hosszú ideig a lap külső munkatársa. 1921-ben vonult nyugdíjba, s megírta *Régi idők fakult írásai* című visszaemlékezését. 1935-ben az iskolai egyesület - Gaál Lajos igazgató kezdeményezésére - díszelnökké választotta. 1936-ban 200 szülő és iskolatámogató aláírásával kérvényt nyújtott be a képviselőtestületnek a polgári iskola államosítása ügyében. Az eredményt már nem érthette meg, életének 83-ik évében 1936. október 12-én hunyt el. A kunszentmártoni Felső temetőben helyezték örök nyugalomra.

A 628. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézet 1990. március 15-én vette fel Veress János nevét.
(Licsicsányi István)

6. Indoklás az értéktárba történő fölvétel mellett

Kevés ilyen nagyhatású tanítója volt Kunszentmártonnak. Mint a nevelés, mind a népművelés, mind a helytörténeti kutatás terén nagyot, maradandót alkotott. Kunszentmártonban utca őrzi emlékét. Kunszentmárton város szülőhelyén, a székelyföldi Nagykászonban is emléktáblával adózott nagy tanítója emlékének.

Kiemelkedő, s nemcsak helyi, hanem megyei vonatkozású életműve miatt javasolható a megyei értéktárba is!

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Licsicsányi István: Veress János (1854-1936) tanító. *Tiszazugi Füzetek 9. Jeles kunszentmártoniak*. Kunszentmárton, 2006. 80.

Józsa László: *A tanoncképzés története Kunszentmártonban*. h. és é.n.

Józsa László: *A szakmai képzés története Kunszentmártonban 1888-1988*. Kunszentmárton, 1989.

Szánthó Krisztina: *Kunszentmártoni Társulati Polgári Fiú és Leányiskola története 1910-1942*. Szakdolgozat, 1992.

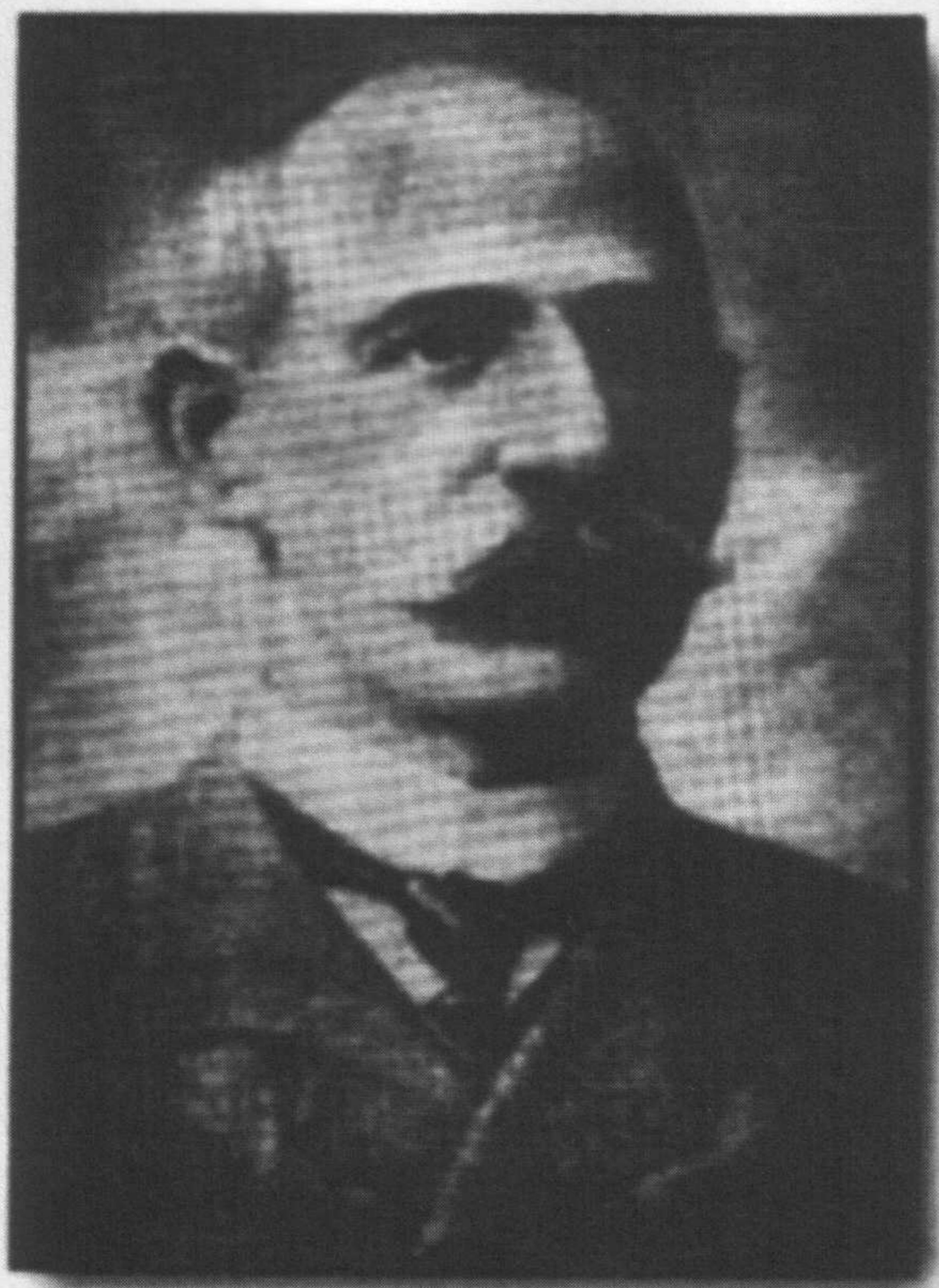
8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat.

ÉRTÉKTÁR

VERESS JÁNOS ÉLETMŰVE

A székely származású, frissen végzett tanító 1879-től 1936-ban bekövetkezett haláláig fejtette ki értékes pedagógiai, népnevelő és kultúrát, műveltséget közvetítő munkáját Kunszentmártonban. Életútjának fontosabb állomásai: a Csík megyei Nagykászonban született 1854. február 28-án. Elemi iskoláit szülőhelyén, a gimnáziumot Gyulafehérvárott, tanítóképzős tanulmányait Déván végezte. A tanítói oklevelet 1876-ban szerezte meg. Első állomáshelye Nagypestény volt, ahonnét három évi működés után, egy sikeres pályázatot elnyerve, 1879-ben indult új munkahelyére, a kunszentmártoni római katolikus elemi iskolához. Nehéz körülmények között került a Körös-parti városba a lelkesedéstől fűtött fiatal pedagógus, ahol a zilált iskolai viszonyok helyrehozatala, a tantestület szellemi vezetése, az oktató-nevelő munka magasabb szintre emelése mind az ő vállaira nehezedett. A hatalmas feladatok megoldásában akkor sem csüggedt, ha törekvései a legmakacsabb ellenállásba is ütköztek. Megmutatta, hogyan emelkedhet egy ember – Turcsányi István szavaival – „a tanítók tanítójává”. Gyermek és felnőtt úgy tekintett reá, mint élő bölcsességre, aki mindenki számára tudott értékes eligazítást nyújtani. Kunszentmárton földjének minden röge hamar ismerősévé lett, s a város fejlődése több örömet okozott számára, mint bárkinek a lakosság közül. Hitt mindenben, ami szép, hitt mindennek, ami jó, hitte a küzdelemnek, a munkának, az áldozatkészségnek győzelmét és eltörölhetetlen eredményeit. Hivatásszeretete, fáradozást nem kímélő energiával végzett munkája méltán avatta a nevelés hősévé Veress Jánost, aki a mai pedagógus-utódok előtt is példaként áll az önzetlenség, a gyermekszeretet, a lelkesedéstől átfűtött oktató-nevelő munka és az iskolán kívüli népművelés területén egyaránt.

A mindenki által tisztelt és közszeretnek örvendő pedagógus 42 évig tanított a kunszentmártoni nagyiskolában, 1921-ben 67 évesen vonult nyugdíjba. Sokoldalú iskolai munkája mellett és az életét többször beárnyékoló családi tragédiák ellenére nagy lendülettel kapcsolódott településünk kulturális életének irányításába. A járási tanítókörnek 12 évig, a Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Tanító Testületnek 16 évig volt elnöke, illetve alelnöke. Rendszeresen tartott ismeretterjesztő előadásokat, a lakosság körében meghonosította a korszerű méhészet, a kaptaras tenyésztés, valamint a gyümölcstermesztés ismereteit, kúttársaságokat toborzott az egészséges ivóvízellátás érdekében. A legelső helyi sajtóorgánumnak, a „Kunszentmárton és Vidéke” című hetilapnak ő volt a megteremtője, első szerkesztője, később hosszú ideig külső munkatársa. Újságcikkeinek is jelentős része volt abban, hogy 1888-ban létrejött a kunszentmártoni iparostanonc-iskola, mert írásaival a felelős hatóságok figyelmét erre a nagyfontosságú kérdésre irányította. A tanonciskolát igazgatóként másodállásban, de teljes erőbefektetéssel, nagy hivatástudattal és hozzáértéssel vezette 1891-től 1913-ig, közel negyedszázadon át. Városunk középfokú oktatási rendszerét is ő alapozta meg: nevéhez fűződik a kunszentmártoni polgári iskola létrehozatala, amely 1910-től 1947-ig fejtette ki értékes működését. Nyugdíjas éveiben írta meg „Régi idők fakult írásai” című visszaemlékezés-sorozatát. Ez ma már nélkülözhetetlen forrásanyag a helytörténeti kutatók számára.

A nagy tanító 1936-ban halt meg. 82 évet élt. A felső temetőben nyugszik. Emléke és életművének megbecsülése az azóta eltelt 80 év után is elevenen él a városlakók szívében. A 628. számú Ipari Szakmunkásképző Intézet 1990. március 15-én vette fel Veress János nevét, az önkormányzat 1991-ben utcát nevezett el róla, 1997 óta pedig Nagykászonban, a szülőhelyen a kunszentmártoniak által adományozott emléktábla hirdeti nagyszerű tetteit és hervadhatatlan érdemeit.

